

Posudek vedoucího práce

Alžběta Stančáková: **(Dez)integrace. Návrat. Přesětření. Příklady literárního zpracování fenoménu cizinectví**, FF UK, Praha 2018.

Ve své diplomové práci zkoumá Alžběta Stančáková fenomén cizinectví. Téma je v současné době živé a často se také stává předmětem literárních děl, a to i v české literatuře, kde přece jen není tak aktuální. Otevřenou otázkou podobné práce je hned od začátku přístup a teoreticko-metodologické zázemí. Cizinectví není rozhodně jen věcí literatury, ale také a spíše sociologie, filozofie, nebo praktické politiky.

Autorka práce zvolila osobitý přístup: vychází ze čtyř románů, které pokrývají poměrně široké spektrum tématu, aniž by mezi nimi bylo jasné společné pojítko. Tady je třeba ocenit invenci i odvahu, s níž autorka volila výchozí texty – s jedinou výjimkou (Daúdova *Mersaulta*) – se žádný z nich nevztahuje k aktuální situaci. Každý z románů dobou svého vzniku (od roku 1970 do současnosti) i přístupem k tématu odpovídá jiné geopolitické situaci. To může vést k jisté rozptýlenosti pojednání, kterému se práce tu a tam nevyhne, ale také to dovoluje konstatovat širší okruh otázek spojených s cizinectvím. Cizinectví se tu objevuje ve velmi odlišných, byť souvisejících aspektech – cizinec jako přehlížená a ponížená osoba, cizinec jako někdo, kdo vzbuzuje obavy, cizinec jako ten, kdo se snaží o integraci, ale také vystupuje vůči většinové společnosti útočně.

Práci uvádí teoreticky zaměřená kapitola pojednávající některé z možných teoretických přístupů k cizinectví – buď přímo literární teorie (imagologie), nebo přístupy zohledňující jiné oblasti včetně politiky (postkolonialismus), pro něž má literární text v neposlední řadě politickou funkci.

Hlavní otázky, které autorka v práci zkoumá jsou spojeny s jazykovým odcizením a s otázkou národa. Z rámce na první pohled vybočuje první z románů Karinthyho *Epepe* (1970), který není zasazen do konkrétní historické situace a představuje spíše alegorické podobenství, jakkoli spjaté s realitou států tzv. sovětského bloku. Na druhé straně také Boudjedrův a Daúduv román v sobě také nesou rozměr podobenství, přestože se vztahují ke konkrétnímu historickému momentu.

Autorka přistupovala k tématu s osobním zaujetím jak otázkou cizinectví jako takového, tak při volbě textů. Na této čtenářské konstelaci ukázala složitost a historickou variabilitu fenoménu cizinectví, kontrastující s jistou jednostranností převládající v současné veřejné debatě. Určité nedoslovení otázek konstatuji v závěrečných kapitolách, které spíše

shrnují to, co bylo řečeno, ale nejdou již dál k obecnějším závěrům, které by přesáhly analyzované texty. Pomoci by snad mohla důkladnější morfologie prvků cizinectví (kde by bylo možné navázat na citovanou knihu J. Kristevy), tím směrem poukazují úvahy o jazyce a národu. Jinou otázkou, kterou si práce neklade, je otázka literárnosti a političnosti, která je nasnadě již v úvodní teoretické kapitole a u každého ze čtených děl stojí odlišným, a ne nezajímavým způsobem. Počínaje například vztahem Boudjedrova a Daúdova románu, politizací Camusova *Cizince* ve druhém z nich.

Přes spíše okrajové poznámky hodnotím práci jako poměrně zdařilou a navrhuji hodnocení výborně až velmi dobře, s ohledem na průběh obhajoby.

10. 6. 2018

Josef Hrdlička